

LA TRENA LAETITIA COLOMBANI

 català
salamandra

Aula

Introducció per al docent

Aquesta guia didàctica es divideix en tres parts per fer abans, durant i després de la lectura:

- Abans de la lectura. La primera part té la finalitat de despertar la curiositat dels estudiants sobre la lectura i activar coneixements previs relacionats amb el seu contingut.
- Durant la lectura. En aquest apartat es plantegen una sèrie de preguntes i activitats per debatre en grup gran sobre la història del llibre i potenciar la reflexió individual.
- Després de la lectura. Al final de la guia trobareu una proposta per posar en pràctica la capacitat narradora de l'alumnat, trenant un nou relat a partir de la història de tres dones, pertanyents a 3 realitats molt diverses.

Es poden fer totes les activitats o bé cada docent en pot seleccionar unes quantes, en funció dels interessos de l'alumnat i dels objectius didàctics en què vulgui aprofundir.

Laia Arnau és llicenciada en Pedagogia i graduada superior en Formació a les Organitzacions per la UB.

És coautora, juntament amb Antoni Zabala, dels llibres *11 ideas clave: cómo aprender y enseñar competencias* i *Métodos para la enseñanza de las competencias*. Ha publicat també el llibre *Metodologías lúdicas para la personalización del aprendizaje*.

Treballa com a dissenyadora de projectes educatius, formadora i assessora d'equips docents en la implantació de metodologies competencials i lúdiques.

L'autora

Laetitia Colombani (Bordeus, 1976) va estudiar Cinema a l'Escola Louis-Lumière i va dirigir la seva primera pel·lícula als vint-i-cinc anys. En poc temps s'ha consolidat com a directora, guionista i actriu, i ha treballat amb intèrprets de la mida d'Audrey Tautou, Emmanuelle Béart o Catherine Deneuve. *La trena*, la seva òpera prima, es va convertir en un èxit editorial fulgurant que ha venut vuit milions d'exemplars arreu del món, s'ha traduït a més de quaranta idiomes i ha obtingut més de vint premis literaris. El 2023 se'n va estrenar la versió cinematogràfica, una coproducció internacional dirigida per l'autora. Posteriorment, Colombani ha publicat les novel·les *Les vencedores* i *El vol de l'estel*, i l'àlbum infantil il·lustrat *La trena o el viatge de Lalita*, tots ells editats en català per Salamandra.

L'obra

La trena va ser un dels fenòmens editorials de l'any 2017. En aquesta narració vibrant i commovedora, Laetitia Colombani aborda les històries de tres dones que, nascudes en continents diferents, comparteixen unes idees i uns sentiments que les uneixen en un poderós anhel de llibertat.

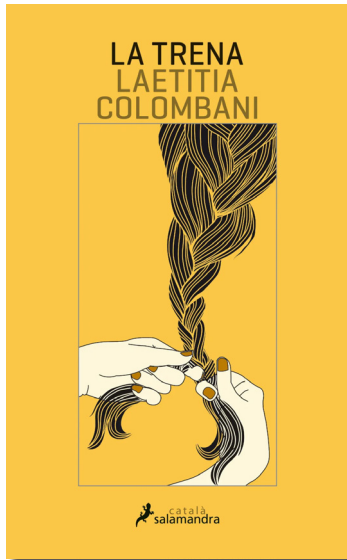
ÍNDIA. A Badlapur, la intocable Smita sobreviu recollint els excrements d'una casta superior. Encara que està resignada a la seva condició, està decidida a lluitar perquè la seva filla no segueixi els seus passos: la petita anirà a l'escola i la seva vida serà digna i profitosa, encara que per aconseguir-ho la Smita hagi de desafiar les normes establertes.

ITÀLIA. A la Giulia li encanta treballar al taller familiar, l'últim de Palerm que confecciona perruques amb cabells autèntics. Hauria pogut anar a la universitat, però als setze anys va deixar l'institut per aprendre els secrets d'aquest ofici. Quan el seu pare pateix un accident i la Giulia descobreix que el negoci està a punt de fer fallida, afronta l'adversitat amb valentia i determinació.

CANADÀ. La Sarah és una advocada d'èxit a Montreal que ho ha sacrificat tot per la seva carrera: dos matrimonis fallits i tres fills a qui no ha vist créixer. Un dia, en el curs d'un judici, es desmaia, i aleshores la Sarah comprèn que la seva vida ha canviat radicalment i que haurà de triar què és el més important per a ella.

La Smita, la Giulia i la Sarah no es coneixen, però tenen en comú l'èmpenta i la tenacitat de les dones que rebutgen allò que el destí ha reservat per a elles i es rebel·len contra les circumstàncies que les oprimeixen. Com fils invisibles, els seus camins s'entrellacen i van formant una trena que simbolitza la ferma voluntat de viure amb esperança i il·lusió.

ACTIVANT CONEIXEMENTS PREVIS

1. Observa la imatge de la coberta. A què et recorda una trena? Amb què l'associes?

2. Llegeix el text de la contracoberta: tres dones, tres continents, tres històries. Com creus que es poden trenar?

3. Feu un debat a l'aula posant en comú el que sabeu de la situació de les dones als tres països que s'esmenten.

ÍNDIA

ITÀLIA

CANADÀ

ANÀLISI I REFLEXIÓ GRUPAL

I. SMITA

👉 La Smita viu a l'Índia, pertany a la casta dels intocables i viu netejant vàters i menjant rates. A part d'aquestes dades, com la descriuries?

👉 En un moment de la història, la Smita afirma que té sort que el seu marit, en Nagarajan, no li pega. Què li diries, a la Smita, davant d'aquest pensament?

👉 La il·lusió de la Smita és que la seva filla anirà a l'escola, gràcies als diners que ha pagat al bramán. Saps quants infants estan sense escolaritzar arreu del món actualment? I quina diferència hi ha entre nens i nenes?

👉 Quan torna de l'escola, la Smita descobreix que el mestre ha ferit la Lalita a l'esquena colpejant-la amb una vara perquè s'ha negat a escombrar la classe. Busca una paraula que descrigui com t'has sentit llegint aquest fragment del llibre i com valors la dignitat de la nena.

👉 Al llarg de l'obra es presenten diferents castes: dàlits, bramans, jats. Investiga sobre el sistema de castes a l'Índia. Què vol dir «casta»? Aquesta organització social es pot equiparar amb alguna altra que coneguis, actual o antiga?

👉 La situació de les nenes a l'Índia és molt dura. Malgrat que a finals del segle XX l'Índia va prohibir la determinació prenatal del sexe, encara és una pràctica freqüent. Informa't sobre el motiu d'aquesta legislació i com s'aplica en la realitat.

👉 Quan la Smita decideix que han de deixar el poble, en Nagarajan li recorda el perill de patir violacions. A la novel·la es narren els horrors que pateixen les dones: «La violació és una arma molt poderosa, una arma de destrucció massiva. Hi ha qui parla d'epidèmia». Creus que això només passa a l'Índia? A què es refereix l'autora quan empra l'expressió «arma de destrucció massiva»?

👉 La Smita afirma que vol reencarnar-se en rata del temple de Deshnoke. Què et provoca llegir aquestes paraules?

👉 Al llarg de la història de la Smita, s'esmenten dues dones reals: la Kumari Mayawati i la Phoolan Devi. La primera era una dàlit i la segona una bandolera, però totes dues van arribar a exercir la política. Investiga les seves històries i compara-les.

Kumari Mayawati	Phoolan Devi

👉 En la seva fugida, la Smita i la Lalita no ho tenen fàcil, però pel camí troben una dona que les ajuda, la Lackshmama. Es tracta d'una vídua que els dona menjar. La seva situació és tan dura que arriba a dir a la Smita que hauria preferit no néixer.

- Busca informació sobre la ciutat de Vrindavan, coneguda com la «ciutat de les vídues blanques». Realment pot ser el destí esperançador de la Lackshmama?
- Coneixes alguna altra obra literària on es descrigui la situació de les vídues a l'Índia?

👉 Quan la Smita i la Lalita pugen a l'autobús, veuen el pare, que les ha seguit. Què creus que els vol dir? Com jutges la seva reacció quan la Smita li va dir que volia fugir?

👉 La Smita dedica tots els seus esforços a arribar a Tirupati per venerar Venkateswara, que es considera una encarnació de Vixnu. Què saps sobre l'hinduisme i els seus déus? Quina relació té el Ganges amb la religió hinduista?

👉 Finalment, la Smita i la Lalita donen els seus cabells com a ofrena. Es fan una trena per facilitar el tall i la recollida. Creus que el títol de l'obra es refereix a aquest moment?

2. GIULIA

👉 La Giulia viu a Itàlia, treballa al taller familiar, on fan perruques a mà, i li encanta la lectura. A part d'aquestes dades, com la descriuries?

👉 Al principi del llibre, l'autora descriu l'olor de les ungles de la Giulia, a causa del dissolvent. Què et produeix aquesta descripció, després de llegir l'olor que descriu de la Smita?

👉 Al llibre se citen diferents autors italians: Salgari, Caproni, Ungaretti, Moravia, Pavese... Busca informació sobre aquests autors i també sobre d'altres de l'Índia i del Canadà. Aprofita la recerca per afegir-hi també autores.

👉 La història de la Giulia ens parla de racisme.

- Reescriu l'escena en la qual els carabinieri s'emporten l'home de pell fosca, com si fossis en Kamal i l'expliquessis en primera persona.
-
-
-
-

- En Kamal explica a la Giulia que ha immigrat degut a la violència exercida sobre els sikhs el 1984. Què en saps, d'aquests fets?

- A la història hi diu que «Si bé l'Administració l'ha regularitzat, això no vol dir que el país l'hagi adoptat». Consideres que al teu entorn s'accepta i s'acull la immigració? De què depèn?

- Què creus que vol dir la Giulia quan afirma, respecte a la seva relació amb en Kamal, que «Els seus amors són clandestins. Són amors sense papers»?

👉 En Kamal explica a la Giulia que la religió dels sikhs defensa que totes les religions són dignes de respecte i també que creu en la igualtat entre homes i dones. De fet, els noms d'home i de dona són mixtos i es poden fer servir de manera indiferent, però el segon nom d'ells vol dir «lleó» i el d'elles vol dir «princesa». Consideres que aquesta distinció és signe d'igualtat?

👉 Quan la mare de la Giulia descobreix que el negoci familiar està a punt de fer fallida, li demana que es casi amb en Gino. Què opines sobre els matrimonis de conveniència? Estan justificats en algun cas?

👉 L'accident del pare fa que la Giulia deixi enrere l'adolescència i maduri de cop, mentre que l'Adela encara fa d'adolescent: «Sempre es mostra neutra, en totes les circumstàncies continua indiferent al que passa al món».

- Estàs d'acord amb aquesta afirmació sobre l'adolescència? Dona tres exemples de situacions que no et siguin indiferents.

- Reflexiona sobre com les desgràcies familiars impacten de manera diferent en els seus membres i com la Giulia agafa les regnes del futur de la família. Què creus que fa que sigui ella qui adopta aquest rol?

👉 En Kamal li dona la idea d'importar cabells de l'Índia i renovar el negoci, obrir-se al món i a nous mercats. Penses que la globalització és positiva per als petits negocis? Feu un debat sobre possibles avantatges i inconvenients del comerç global, així com dels arguments a favor del mercat lliure o de la regulació per part dels Estats.

AVANTATGES	INCONVENIENTS

👉 Al final de la història de la Giulia, apareix una citació de Mark Twain: «Com que no sabien que era impossible, ho van fer». Busca alguna altra citació motivadora per dir a algú que ha de superar un gran obstacle.

3. SARAH

👉 La Sarah viu al Canadà, és mare de tres fills i és associada en un prestigiós despatx d'advocats. A part d'aquestes dades, com la descriuries?

👉 Per sobreviure i ascendir en un món masculista, la Sarah evita parlar dels seus fills per no ser considerada dèbil. De fet, inclús va arribar a amagar els seus embarassos fins que no li va quedar més remei. Com valores la conciliació familiar quan t'imagines el teu futur professional?

👉 La Sarah contracta en Ron com a cangur, ja que s'hi veu identificada a l'hora de lluitar contra els estereotips a la feina. Feu una llista de professions que encara estiguin marcades pels estereotips de gènere. Creus que hi ha casos en què està justificat que una professió estigui masculinitzada o feminitzada?

👉 Després de desmaiar-se en un judici, la Sarah va a urgències, però no deixa que li facin més proves per poder tornar ràpidament a la vida normal. Reflexiona sobre com la pressió de la feina passa per davant de la salut en les societats modernes. Et sembla que és un signe d'una societat avançada?

👉 El gen mutant de la Sarah (el BRCA2) ha fet que augmentin les seves probabilitats de patir càncer. Aquesta mutació afecta especialment les dones d'ascendència jueva asquenazita. De fet, una de cada quaranta dones jueves asquenazites el tenen, contra una de cada cinc-centes de la població global. Què saps sobre la població jueva i els seus gens?

👉 Quan la Inès la descobreix a l'hospital, la Sarah pensa a proposar-li un ascens pel seu silenci: «Quan es neda entre taurons, val més no deixar rastres de sang». Reflexiona sobre quin tipus de relació té la Sarah amb la seva companya de feina. Si fossis la Sarah, què diries a la Inès? Quin tipus de clima laboral ha generat l'empresa on treballa? Et sembla que és una empresa d'èxit?

👉 Finalment, la Sarah pateix discriminació a la feina per la seva malaltia. Tal com es presenta en el relat, la malaltia en el seu entorn és un estigma. Què creus que és «un estigma»? Identifica quins estigmes condicionen la vida de les persones en el teu entorn.

👉 Arran de la situació a la feina, la Sarah sent que ja no és la dona que era. Se sent denigrada i abatuda, i ha perdut la seva raó de ser, el seu Ikigai. L'Ikigai és un concepte japonès que ens ajuda a identificar la nostra raó de ser o de viure. Alguna vegada has provat de trobar el teu Ikigai? Emplena la taula següent per descobrir-lo:

👉 Al final de la història de la Sarah, quan la malaltia comença a devorar-la i perd el pit, la seva filla li diu: «Ara ets una amazona, mama». Busca informació sobre les amazones i reflexiona sobre si està ben trobada la comparació. Què opines sobre el llenguatge bèl·lic referit a la malaltia del càncer?

👉 L'alopecia de la Sarah és el detonant per acabar de connectar les tres històries: la Sarah compra la perruca de cabells de l'Índia elaborada al taller de Sicília. Escriu un últim capítol en què es trobin les tres dones i descobreixin la seva connexió.

4. LA TRENADORA

Al llarg del llibre, hi ha diverses pàgines narrades en primera persona des de la veu d'una trenadora. Per exemple, trobem el text següent:

Aquest matí, un dels fils s'ha trencat.

*És una cosa que passa poques vegades.
Però avui ha passat.*

*És una catàstrofe, un sisme
a escala microscòpica,
que malmet la feina de molts dies.*

*Aleshores penso en Penèlope,
que cada dia refà, pacientment,
el que destruirà a la nit.*

He de tornar a començar des del principi.

*El resultat serà maco, aquesta idea em consola.
No he de perdre el fil,
hi he de posar el coll.*

Tornar-hi i continuar.

 Què penses que vol representar l'autora amb aquesta veu?

 Per què creus que la trenadora parla en primera persona i que les històries de la Smita, la Giulia i la Sarah estan escrites en tercera persona?

 Consideres que aquest fragment en concret es pot relacionar amb alguna de les tres històries?

5. LA HISTÒRIA TRENADA

 Una vegada acabada la història, us proposem que ompliu un tiquet de sortida de manera individual, en el qual pugueu valorar quina de les tres històries ha connectat més amb vosaltres. Podeu omplir els camps següents:

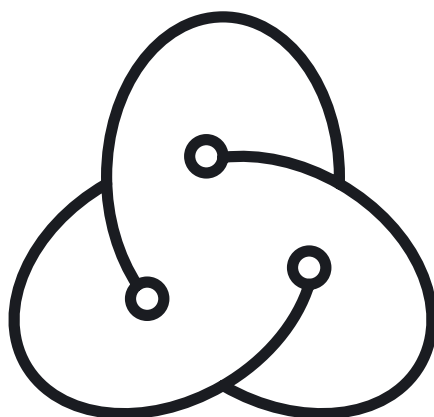
NOM	PAÍS	RETRAT
QUÈ HA CONNECTAT AMB MI DE LA SEVA HISTÒRIA?		
QUÈ M'AGRADA DE LA SEVA PERSONALITAT?		
QUÈ LI DIRIA?		

👉 Finalment, us proposem que feu un debat a l'aula sobre la situació de la dona al món, a partir de les preguntes següents:

- Aquesta lectura ha canviat el vostre punt de vista sobre algun aspecte de la situació de la dona al món?
- Considereu que en el vostre entorn passen alguns dels fets narrats al llibre? Hi ha situacions de discriminació? En quina mesura són comparables?
- Creieu que és necessari defensar la igualtat entre homes i dones avui dia?

ACTIVITAT CREATIVA

Després de llegir la novel·la, us proposem que imiteu la capacitat de l'autora per presentar tres històries de manera separada i després connectar-les. Per fer-ho, construïu una sèrie de personatges femenins i teixiu, en equip, un relat que uneixi les seves vides en algun punt de la seva història.

Us suggerim seguir els passos següents:

- 👉 Distribuïu-vos en grups de tres persones (si cal, podeu fer algun grup més gran).
- 👉 Agafeu cadascú una carta en blanc i ompliu els camps de cada personatge, posant-vos d'acord prèviament per incloure tres països de tres continents diferents.
- 👉 És important que inclogueu països on es vulnerin especialment els drets de les dones. Si ho necessiteu, podeu fer una recerca prèvia, per exemple, al web d'Amnistia Internacional.
- 👉 Penseu què poden tenir en comú o en quins detalls poden tenir punts de connexió les vostres protagonistes.
- 👉 Individualment (o en parelles, si heu fet els grups de més de tres persones), escriviu un relat breu presentant cada història (no més de mil paraules).
- 👉 Finalment, uniu les històries, redactant conjuntament un capítol final que les connecti.

PERSONATGE 1	PERSONATGE 2	PERSONATGE 3
NOM:	NOM:	NOM:
EDAT:	EDAT:	EDAT:
PAÍS:	PAÍS:	PAÍS:
VULNERACIÓ DELS DRETS DE LES DONES:	VULNERACIÓ DELS DRETS DE LES DONES:	VULNERACIÓ DELS DRETS DE LES DONES:
SITUACIÓ FAMILIAR:	SITUACIÓ FAMILIAR:	SITUACIÓ FAMILIAR:
CONTEXT SOCIOECONÒMIC:	CONTEXT SOCIOECONÒMIC:	CONTEXT SOCIOECONÒMIC:
CULTURA/RELIGIÓ:	CULTURA/RELIGIÓ:	CULTURA/RELIGIÓ:
CARACTERÍSTIQUES PERSONALS:	CARACTERÍSTIQUES PERSONALS:	CARACTERÍSTIQUES PERSONALS:

Esperem que hàgiu gaudit llegint aquest llibre meravellós i amb les activitats d'aquesta guia. Podeu compartir amb nosaltres el vostre treball o enviar-nos qualsevol comentari a penguin.aula@penguinrandomhouse.com. També podeu penjar imatges a l'Instagram del vostre centre i etiquetar [@penguinaulaes](https://www.instagram.com/penguinaulaes) perquè puguem compartir la vostra experiència. Moltes gràcies!

